

Forfatter: Claussen, Sophus

Titel: Antonius i Paris

Citation: Claussen, Sophus: "Antonius i Paris", i Claussen, Sophus: *Antonius i Paris*, udg. af Jørgen Hunosøe ; Esther Kielberg , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, [i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab], cop. 1990, s. 359. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-claussen01-shoot-idm140218341142416/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Antonius i Paris

- 143 *Quai des Augustins*: ml. Pont Neuf og Pont St-Michel på venstre bred.
144 *Longchamps*: se n.t.s. 125.
145 *Affiche(n)*: fr. opslag, plakat.

Valfart

- 147 *Titlen*: SC's opr. forslag var *Stormstiger* (udtrykket nævnes f.eks. s. 163), men hans forlægger v. Gyldendal Peter Nansen insisterede som nævnt på *Valfart*, formentlig fordi han foretrak en titel, der angav, at bogen føjede sig til traditionen for beretninger om eur. dannelsesrejse, jf. evt. kap. Modtagelsen f.eks. s. 328.
- 153 *Silvio*: af lat. *silva*: skov. Blandt udkast til *Ekbatana* læses (SC:SL IX:2 295): (...) *L'amor del forestiere poco dura*, ital. (...) udlændingens kærlighed varer kort. *Il forestiere*: ital. udlændingen, den fremmede; den, der kommer fra skovene.
- 155 *Kron-Løgn*: stor, grov løgn.
- 157 *Gæstebud i Ekbatana*: E. var en by i den oldpersiske provins Medien. SC alluderer til Alexander den Stores erobring af det store perserrige, spec. til det gæstebud, Darius 3.'s statholder i Baktrien fyrsten Oxyartes lod foranstalte som tegn på sin overgivelse. Her lod han 30 jomfruer føre ind, blandt disse sin datter Roxane, som Alexander blev forelsket i og ægtede 328 f.Kr. (se n.t.s. 197). Gæstebudet fandt dog ikke sted i E., men i Gazana. Herodot (1, 98) fremhæver paladset i Ekbatana for dets pragt og skønhed. Hovedkilderne til historien om A.'s felttog er den gr. historiker Arranos' *Anabasis* (4. bog) og Plutarchs Alexander-biografi (se n.t.s. 14). Se også n. til *Maaltider i Siena* (s. 197). Navnet E. optræder i Verlaines digt *Crimen Amoris* fra *Jadis et Naguère* (1884) (*Oeuvres* s. 378 og 1161).
- 158 *Célimène*: i Molières skuespil *Misanthropen* (førsteopf. 1666) er C. navnet på den kokette skønhed, hovedpersonen Alceste er forelsket i. Han trækker sig til sidst forbitret tilbage fra hende og verden. – Jf. også Verlaines digt *À Célimène* (11.2.1895) (*Oeuvres* s. 1023). – *Myrtehæk*: myrten er sm. m. rosen Afrodites yndlingsblomst. Bryllups- og jomfruelighedsymbol.
- 163 *Ørmerede*: jf. digtet *Valfart* (1897): *Der fandtes Ørmereder/i den gamle Kongemur*. (SC:SL II,91). – *Napoleon og Hanrej*: Napoleon I Bonaparte (se n.t.s. 36) ægtede i 1796 Marie Josephine T. de la Pagerie (1763-1814). At forholdet mellem ægtefællerne var ustabil allerede under N.'s 1. felttog til Italien, s.d., fremgår af hans breve til J., jf. evt. Bent Aagaard: *Kvindernes omkæring Napoleon* (1969) s. 61f.
- 167 *De Breve* (...): Citatet har ikke kunnet identificeres. Afvigelse i manus tyder på, at det er fiktivt. Red. Bent Aagaard bekræfter, at formodningen er sandsynlig. – *Slagene ved Lodi og Marengo*: Hhv. 10.5.1796 (under

- N's 1. felttog til Italien 1796-1797) og 14.6.1800 (under hans 2. felttog til I). SC blander de to felttog sammen.
- 169 *Ekhátana*: se n.t.s. 157. – *Syringe*: fløjte, lavet af flere rør; panfløjte.
- 170 *Kileskrift*: oldpersisk skrift m. kileformede tegn, især anvendt i assyriske og babyloniske indskrifter på bl.a. lertavler Tydningen voldte endnu på SC's tid sprogvidenskaben problemer.
- 173 *Piemont*: landskab i NV-Italien, mod den fr. grænse. – *en Kage med Flødeskum*: se evt. brev til Karen Topsøe (FL I, 199). – *Mont Cenis*: pas i Vestalperne på hovedvejen ml. Frankrig og Italien, opr. anlagt af Napoleon I – (*Kultur*.) *Nevrose*: fr. stavemåde. Ludvig Meyer: *Fremmedordbog* medtaget for første gang ordet *Neurose*, *Neurōsis*. *Nervesygdom* i 5. udg. 1878. – *Lombardiet*: nordital. landskab ml. Piemont mod v. og Venetien mod o.
- 174 *Pans lumière*: fr. »lysets Paris«. Udtrykket stammer fra oplysningstiden og refererer til »fornuftens lys«. – *lasciv*: sanselig, vellystig. – *Foghette*: ital. vinflaske. – »Sød som Skyggen af et Vintreb»: kan alludere til udtryk fra Højsangen – *Sicilien, hvor der var Bondenoprør*: i beg. af 1890'erne var der uroligheder på Sicilien, især bl. de nødlidende landarbejdere. Uroen bredte sig siden til Syd- og Mellemitalien. – *agrariske*: som vedrører bønder el. landbrug. – *Italiens elendige Førere*: f.eks. dav. forsterminister *Crispi* (1887-1891 og 1893-1896) og tidl. forsterminister *Giolitti* (1892-1893).
- 175 *Genova*: havneby, vigtig handelsplads i NV-Italien, i regionen *Ligurien*, dvs. den smalle kyststrækning langs Genuabugten fra den fr. grænse til Speziabugten. – *Genoveserinder* (...) i *Fantasiidrager*: se evt. FL I 199
- 177 *Romeretten*: romerrigets vidt udbyggede lovgivning, som blev grundlaget for retsvæsnen i de romanske og tysktalende lande, men ikke i Norden. – *Hvilke Elskere (...) de Brobyggere*: siden Den sp. Arvefølgekrig 1701-1713 havde Italien været domineret af Østrig, indtil landet erobrede af Napoleon I i årene 1796-1800 Efter hans definitive nederlag genindtog Østrig på Wienerkongressen 1815 sin tidligere stilling som stormagt i området. – Op gn. 1800-tallet skabte tanken om et frit, republikansk og samlet Italien en stærk frihedsbevægelse (il Risorgimento, »genrejsningen«). I 1859-1861 lykkedes det den sardinske forsterminister *Camillo Cavour* (1810-1861) m. fr. støtte at fordrive østrigerne 1859-1866 Den sardinske og piemontske konge *Vittorio Emanuele II* (1820-1878), konge af Italien 1861-1878, kunne nu sm.m. *Cavour* og guerillalederen *Giuseppe Garibaldi* (1807-1882) samle det meste af landet som kongerige, der 1866 udvidedes m. *Venezia*. – Frihedsbevægelsen var antiklerikal, og pavens verdslige magt reduceredes gradvis. 1870 indlemmedes Pavestaten i kongeriget. – *Pontoni(er)*: stort flydelegeme; anvendes bl.a. som underlag for broer. – *Montecitorio*, Palazzo di M., påbeg. 1650 af arkitekten og billedhuggeren *G.L. Bernini* (1598-1680). Siden 1871 parlamentsbygning. – *E viva Italia!*: ital. »Leve Italien«. – *Toscana*: mellemital. region omfattende bl.a. *Siena* og *Firenze/Florens*. Det velstående F. blev centrum for den ital. renessances kunst og litteratur, der støttedes af de rige købmansfamilier, især *Medici*'erne.

- 180 *Zither*: strengeinstrument m. flad lydkasse – *den gamle Bro*: Ponte Vecchio, den ældste af broerne over Arnofloden, der gennemløber Firenze. Broen er fra 1345. – *Soldo*: ældre ital. munt; 5 centesimi.
- 181 *Strozzi*: forment renaissancepalads, opført 1489-1538 for slægten S., der var Medici'ernes konkurrenter. – *Michelangelo Buonarroti* (1475-1564): ital. billedhugger, maler og arkitekt med tilknytning til Firenze, hvor flere af hans værker ses. – *Benvenuto Cellini* (1500-1571): florentinsk guldsmed og billedhugger. En buste af ham ses på Ponte Vecchio. Flere af hans skulpturer findes i Firenze. Hans selvbiografi (se n.t.s. 183) er en vigtig kilde for kendskabet til renaissanceetiden.
- 182 *de Hundrede Byer*: se AP 11. – *Oldtidens Etrurien*: det nuv. Toscana var en del af det højt kultiverede oldtidsrige Etrurien. Efter at E. ca. 280 f.Kr. var helt undervundet af romerne, mistede det sin betydning.
- 183 *pietà*: ital. barmhjertighed, fromhed. Også betegnelse i kunsten for fremstillinger af Jomfru Maria m. Kristi afsjælede legeme i sit skød. På Michelangelos P.-gruppe (1499-1500) i Peterskirken i Rom synes de to figurer at have samme alder. Jf. s. 222 og gengivelse s. 318. – *Benvenuto Cellini*: i sin levnedsbeskrivelse (påbegyndt 1557) fortæller C. (kap. 79), hvordan han for at hæve sig på en grov krovært først overvejer at skære *halsen* over på værtens heste, men i stedet sønderskærer kroværelsets senge og sengetøj, hvorefter han flygter. – *Fiasco*: ital. kurveflaske.
- 185 »*Gnavens*»: Via dei Fossi, gade i det indre Firenze.
- 186 *den gamle Storhøng*: ikke identificeret – *den gode, gamle Forordning*: ikke identificeret.
- 188 *Bobolihaven*: bag renaissancepaladset Palazzo Pitti. Haven er anlagt efter tegning af bygmesteren og billedhuggeren Il Tribolo (1500-1550).
- 189 *at Siena laa ved Havet (...) ondt om Kærligheden*: se evt. Karen Topsoes brev til SC (FL 1 209-210).
- 190 *Petition*: bordskrift. – *to Arbejdsførere*: i notesbog 33 har SC et notat (fra Rom 11.5.1894) om sin fascination af en artikel i socialistbladet *La Riforma* m. portrætter af to socialistledere, som han beskriver i en form, der næsten ordret svarer til karakterstikken her. – Spaltningen i den socialistiske utopi m. følelse og fornuft, som SC i disse år søger heling af, diskuterer han også med venen, den ital. socialist Claudio Treves (1869-1933) (se Litteraturlisten). – »*professore*»: ital. titel; bruges om lærere uden for undervisningen.
- 195 *terra di Siena*: ital. jord fra S., lerholdig okker anvendt som gulbrunt farvestof. – *Dante Alighieri* (1265-1321): toscansk digter; hovedværk *La Divina Commedia* (ca. 1307-1320), da *Den guddommelige Komedie*. Værket er opdelt i tre afsnit: *Inferno* (helvede), *Purgatorio* (skærsilden) og *Paradiso*. M. Vergil v. sin side gennemvander digteren dødsriget, hvis forskellige grader af helvedeskval skildres, fortsætter gn. skærsilden og møder v. paradiset port Beatrice, som fører ham til den højeste salighed.
- 197 *Viktor Emanuels-Pladsen*: Vittorio Emanuele (se n.t.s. 177) blev 1860 valgt til konge i Toscana. Piazza Vittorio Emanuele el. Piazza del Campo

er byens centrale plads, stammer fra middelalderen og er bygget som en halvkreds om et forsænket midterparti. – *Raadhuset*: Palazzo Pubblico, fornemt gotik-palads, opført 1297-1310. – *Sodomas Fresker*: Giovanni Antonio Sodoma (egl. Bazzi) (1477-1549): ital. maler med tilknytning til Siena. En række af hans fresker med religiøse motiver ses på rådhuset. Hans fresker *Alexander og Roxanes Bryllup* (1514) (gengivet her s. 315) og *Alexander og Danus' Familie* («Ekbatanas Kongedotre») findes i Villa Farnesina, Rom. – *en heromt, gammel Brønd*: Fonte Gaia («Glædens brønd») med marmorrelieffer, udført 1409-1419 af Jacobo della Quercia (1371/74-1438), billedhugger fra Siena. – *Chianti*: vin fra C., et bjerglandskab mellem Firenze og Siena. – *Nobile*: ital. adelsmand.

- 198 *Luna*. egl. by i Etrurien, men også navn på månegudinden (luna: lat. og ital. måne). – *Delsøle*: ital. saf solens.
- 200 *Palmesøndag*: (fest før) den dag, Jesus drog ind i Jerusalem og hilstes af mængden m. palmegrene. Den katolske kirke har en særlig palmeprocession på denne dag. P. kaldes også Lazarus' søndag, efter den genopvakte L. (Johs. 11, 1-44); digtets forstehnie henviser nok til den fattige Lazarus (Luk. 16,20). – *Michelangelo*: i Sienas domkirke findes enkelte arb. af M., f.eks. Piccolomini-alterets 4 helgenstatuer (1501-1504).
- 201 *Løvsalsfesten*: lovhyttefesten var opr. jødernes festgholdelse af høsten, hvor man boede i lovhytter; senere fejredes den m. procession m. grene.
- 205 *Porta Camollia*: nordlig port til den tredjedel af Siena, der kaldes Terzo di Camollia. – *Frederik den anden* (1194-1250): ty. kejser, konge af Sicilien, hvorfra han udvidede sin magt til at omfatte store dele af Italien. Som korsfarer lod han sig udråde til konge af Jerusalem. I øvrigt var han religiøst fordomsfr, havde sympati for islamisk kultur og var kritisk ovf. kristendom og pavedomme. Ved sit hof i Syditalien udviklede han en kultur, der bestod af byzantinske, arabiske og normanniske elementer. F. var således en tidlig renaissancefyrste. Ved giftermål 1225 m. den fr. Isabella af Brienne og personalunion m. Tyskland og Sicilien styrkede han trods pavens modstand forbindelsen m. nord og syd. Marmortavlen – i virkeligheden en søjle – er dog ikke opstillet af F. Den viser den habsburgske kejser Frederik III (1415-1493) v. hans indtog i Siena sm. m. Eleonora af Portugal, som han ægtede 1452 i Rom. – *piazza d'armi*: ital. eksercerplads. – *Naar Omene parnes (...)*: se n.l.s. 163 I Lø knyttes elementerne *Sol, Marmor, Om* til Napoleon.
- 206 *Søte Slor (...)*: jf. varianter i forb. m. *Længsel efter Neapel* (SC:SL III 115 og IX:2 444. Mht. farvernes mulige symbolindhold se evt. III 212 m. henv.) – *Navarra*: middelalderligt kongedømme på grænsen m. Frankrig og Spanien. På Frederik II's tid under fr. herredømme. – *Muhamedaner*: se Tidsbilledet – *Burgund*: fr. hertugdømme, der i middelalderen stort set omfattede det nuv. Bourgogne.
- 207 *Skærekiste*: aflang kasse, hvori hakkelse blev skåret m. en skærekniv
- 208 *Rabbi*: hebr. min herre/mester, titel for jodiske lærde. – *Palmene*: Luk. 19,41. – *Vellugt*: se evt. SC:SL III 184. – *Cremona*: by i Norditalien, berømt for fremstilling af violiner.

- 210 *nedstyrtes til Helvede*: digtet indeholder træk fra nedstigningen i spiral til Helvede i Dantes *Den guddommelige Komedie*, jf. n.t.s. 195. – *Kvarter*: $\frac{1}{4}$ alen, 6 tommere.
- 211 *Toscanerinde* () *salve*, jf. evt. Pietà-skildringen s. 223. – *olla paterna*: sfæderne krukke: gryderet. – *Horats Dage*: Quintus Horatius Flaccus (65-8 f.Kr.): rom. digter. H besynger i sin digtning landhivets glæder.
- 213 *Flik-flak*: det lydmalende ord betegner også en slags dansetrim.
- 214 *Petrarcas Sonetter*: Francesco Petrarca (1304-1374): ital. digter. Samlingen *Il canzoniere* rummer bl.a. en række lidenskabelige kærlighedsdigte til hans elskede Laura. – *Chiusi*: by i Sienas provins; knudepunkt på banen linjen Firenze-Rom.
- 216 *Ringspil*: hentydning til *Odysseen* VI Nausikaa og hendes terners boldspil. – *Hexameter-Takt*: det klassiske, urimede seksfodsversemål, f.eks. fra Homers *Iliaden* og *Odysseen*.
- 217 *som en lille Drossel* (): *Den guddommelige Komedie*, *Skørsilden* XIII, 122. – *Gylp*: klukkende lyd.
- 218 *Tizian*, Tiziano Vecellio (ca. 1487-1576): ital. maler. Blandt hans kvindefigurer ses ingen m. roser i håret. – I manus findes flg. prosaoptegnelse: *Misericordia/Jeg sprænges af denne Kløvedagt/som kommer inde fra min Sansning/Jeg er møttet med Sol og Fryd til mine Dages Ende/og vil til mine Dages Ende behøve Overbærenhed Barmhertighed/Jeg er fyldt af en Fryd, hvorfor jeg næsten (? ulæseligt verbum)/Jeg er som et Skib helt omspændt af Luer/og en Gud, som har mig kær, øger Ilden/og lader mig opbrændes som Offer til evige Magter/Hav Medlidenhed med mig. I Medmennesker/hav Medlidenhed/som jeg selv er opfyldt af Medlidenhed/Men frygter I Ilden/da gaa ikke om Bord*
- 219 *den tredje Republik*: oprettet 1871 efter den fr-ty. krig og Pariserkommunen. – *Friheden, Ligheden og Broderskabet*: oprundelsen til dette revolutionære slagord skyldes oplysningsfilosoffen C.L. de Montesquieu (1689-1755). *Liberté, Égalité, Fraternité* blev 1789-revolutionens devise og brugtes som inskription på off. bygninger under både revolutionen og den 2. republik 1848-1852.
- 220 *Massehn*: tyndt, fint uld- el. bomuldsstof. – *Mytter*: jf. n.t.s. 158. – *Pontifex Maximus*. P.M., lat. største brobygger, var ypperstepræst i det gl. Rom. Senere knyttes titlen til paven. – *Monte Pinco* m.m.: de nævnte lokaliteter afgrænser i store træk det gl. Rom hhv. i retningen nord-syd og vest-ost. – *Kolosæum*: stort amfiteater, opført af de to rom. kejsere Vespasian (69-79) og Titus (79-81).
- 221 *Penater* og *Larer*: rom. skytsguder for familien; husguder
- 222 *Obelisk*: Peterspladsen er elliptisk: på dens midte findes to springvand samt en 25 m høj ægyptisk obelisk m. flere lat. inskriptioner. Blandt dem må SC tænke på pave Sixtus V's *Christus vincit/Christus regnat/Christus imperat/Christus ab omni malo/plebem suam/defendit*: Kristus sejrer, Kristus hersker, Kristus befaler, Kristus beskytter sit folk mod alt ondt. – På begge sider af pladsen og i forb. m. Peterskurken løber Berninis kolonnader m. 284 doriske marmorsøjler. – *Foliant*: meget stor bog.
- 223 *unbrisk*: fra den mellemital. region Umbrien.

- 224 *Pompeji*: blev begravet i aske og pimpsten v. Vesuvus udbrud 79 e.Kr. Byen var omgivet af en mur på 3,2 km. – *Ricini*: evt. anden staveform af Resma, der ligger 7 km s.o. f. Napoli v. foden af Vesuv. Den er bygget dels over det gl. Herculaneum, dels på lavastrommen fra Vesuvus udbrud 1631. – *Lacrima Christi*: lat. Kristi tåre(r), vin fra Vesuvus omegn. – *Novice*: person, der gennemgår en prøvetid inden endelig optagelse i et kloster. – *Porta Marina*: hovedindgangen til Pompeji; førte tdl. ned til havneområdet. – *Ovid* (43 f.Kr. – 17 e.Kr.), rom. digter. I *Metamorphoses* («Forvandlinger») skildrer han forvandlingsfabler fra den gr. og rom. mytologi. – *Vox*: de pompejanske freskomalerier er bl.a. karakteristiske v. deres gule og mørkrøde farver og de større figurbilleder af en blank overflade, der af nogle forskere tilskrives en voksteknik i forb. m. væggenes behandling m. marmorstøv.
- 225 *Kippe*: beværtning, knejpe. – *Venus*: byens skytsgudinde; rester af et tempel for hende ses til højre for Porta Marina. I Apollontemplet findes en Venus/Afroditestatue. – *Neptun*: havets gud, svarer til gr. Poseidon. – *Jupiter*: svarer til gr. Zeus. J-templet er byens største tempel. I tempelcellen har man fundet et Jupiterhoved af marmor (nu på Nationalmuseet i Napoli). – (*Hjerte*)*musket*: også: musling.
- 229 Om SC's ophold i Napoli. se Litteraturliste. – *Et Billede paa min Væg* (. . .) se SC:SL IX:2 320
- 231 *Kamé(er)*: udskåren sten m. ophøjet figur.
- 232 *den store, skandinaviske Kafé*: se n.t.s. 131.
- 233 *Mænd uden Ære* (. . .) *Bjærgene saa blottede for Træer* (. . .): I *BaO* 61 f. citeres det toscanske ordspil om genoveserne *mare senza pesce, montagna senza alberi, uomini senza fede, e donna senza vergogna* («hav uden fisk, bjerge uden træer, mænd uden pålidelighed, kvinder uden undseelse»). – *Mawner*: nordafrik. arabere. – *Gallerier*: galleria: ital. tunnel, passage. – *Kolossal-Statuer*: et eksempel er måske den gigantiske mændsfigur hugget ud i en klippe v. byen Monterosso 74 km ø. f. Genova. – *da Liguren var pavelig Provins* (. . .): se n.t.s. 177. – *Rapallo*: badeby 34 km ø. f. Genova
- 234 *en drukken Crises Grynten*: måske allusion til *Odyseen*, X. Jf. n.t.s. 243. – *«De trolovede»*: Alessandro Manzoni (1785-1873) romantiske klassiker *I Promessi Sposi* (1828), hist. roman og kærlighedshistorie, samtidig en nykatolsk, etisk-religiøs belæring om at give sig ind under forsynet.
- 235 *Mont'Allegro*: bjerg nær Rapallo m. valfærtskirken Madonna di Mont'Allegro. Se evt. Litteraturliste. – *Santa Margherita di Ligure*: badeby 3 km fra Rapallo – *Klerisi*: præsteskab. – *Reman*, Joseph Ernest (1823-1892): fr. religionshistoriker, dengang nær kendt – og forfatteren – for sin udogmatiske skildring af Jesu liv *Vie de Jésus* (1863).
- 236 *Clara*: om den biografiske Clara Robinson, se Litteraturliste. – *Silén*: en satyr i Dionysos' følge
- 238 *klerikal*: gejstlig. – *Figteper*: se n.t.s. 125.
- 240 *Jean-Jacques Rousseau*: se n.t.s. 57. Citatet er fra *Confessions* (skrevet 1764-1770, udg. posthumt), 6. bog (*Oeuvres complètes*. Udg. af B. Gagne-

- bin og Marcel Raymond. *Bibliothèque de la Pléiade* (1959) bd 1 s. 233) – en romersk Kardinal; ej identificeret.
- 242 *Det tabte Paradis*: titlen ændret fra *Sang af en Vejfarende* (se f.eks. udkast og usign. renskrift i notesbog 34). Den hentyder evt. til John Miltons dobbeltværk *Paradise Lost* (1667) og *Paradise Regained* (1671). – *Et Skærsommer-Eventyr*: måske hentydning til Shakespeares komedie *A Midsummer Night's Dream* (1600). – *Vandringmand*: genkendes fra *Sommer* (SC:SL II 79). – *Keruben* vogtede indgangen til paradiset have (1. Mos. 3, 24).
- 243 *dæk Disk*: jf. s. 264, 278 og *Tronprætendent* (SC:SL IX 127). – *Tryner*: jf. *Odysseen X* (Kirke, der omskaber Odysseus' mænd til svin) og *Livets Kermesse* (SC:SL IV 65). – *beded*: jagtede; evt. allusion til *Odysseen X*, vers 156-184.
- 244 *Saa toge de (. . .)*: folkevisen *Den talende Strengelæg* behandler et internationalt motiv (ses også i *Grimms eventyr: Der sngende Knochen*), af to søstre foretrækker bejlerne den yngste, som den ældste derfor drukner i havet. Spillemand finder det ilanddrevne lig og laver instrumenter af dets dele. Da de spiller til den ældste søsters bryllup, robes mordet, og hun henrettes. *Danmarks gamle Folkeviser* nr 95 har 18 opskrifter, men her nævnes harpen ikke. E.G. Geijer og A.A. Afzelius. *Svenska folkevisor* 3. udg. (Uppsala, 1957-60) indeholder 2 opskrifter, som nævner harpen, der dannes af moens bryst, fingre og hår. – *Visestumpen* s. 244 synes at stamme fra en af de sv eller ty. opskrifter i da. oversættelse.
- 247 *Min Mand* -: Se Efterskrift og Litteraturliste.
- 248 *Kastellet*: formentlig fæstningsanlægget langs Genuas østl bygrænse, nær Stazione Orientale. – *Henrik fra Holberg*: i Hs komedier hedder tjeneren, den mandlige intrigemager, ofte Henrik. – *il campo santo*: kirkegård, anlagt 1867 lidt uden for Genua, med storstilede gravmøler og en rotunde m. marmorsøjler.
- 250 *Nervi*: badeby 11 km ø. f. Genua
- 254 *Epitafieme*: gravskrifterne
- 255 *Drik ikke med mig i Vin (. . .)*: jf. »Drink to me only with thine eyes . . . » af Ben Jonson, 1616. – *Garden, der dør (. . .)*: *La gamle meurt et ne se rend pas* er tillagt general Pierre Cambronne (1770-1842) under slaget v. Waterloo 1815.
- 262 *Den talende Harpe*: se n.l.s. 244 – *Sanpierdarena*: Sampierdarena/San Pier d'Arena
- 263 *Poseidon*: gr. navn for havets gud P. var modsat Zeus en urolig, vild naturgud. Har hos Homer tilnavnet *Jordrysteren*. – *Skylla og Karybdis*: i *Odysseen XII* skildres O.'s sejlads gn. et snævert sund ml. to høje klipper. Den sofarende har valget ml. at blive opslugt af uhyret S., der bor i en hule i den ene af klipperne, eller af hvirvlen C. v. den anden. – *Aeneas*: rom. sagnhelt, kendt fra Vergils (70-19 fKr) *Aeneiden*, der beskriver hans omflakken på havet efter Trojas undergang, indtil han omsider nåede Italiens fastland. Siden erobrede han Latium og grundlagde dermed Romerriget. – *Æ.* optræder også i *Iliaden*, men hverken her eller i *Aeneiden*

- håner Æ Poseidon. – *Herkules-Støtterne*: bjergene Kalpe (Gibraltar) og Abyla (Ceuta) v. indgangen til Middelhavet. – *hval*: hvælvet.
- 264 *Ordet*: jf. Joh. 1, 1-4.
- 271 *«Klød dig i Rosenrødt»*: jf. digtet *Eleonora Duse* (1894), SC:SL VII 161.
- 273 *den Bro, som Hannibal* (...): broen Ponte di Annibale i Rapallo er fra romertiden. Karthagos hærfører Hannibal (247-183 f.Kr.) skal have passeret den under 2. puniske krig (219-201 f.Kr.).
- 274 *Herkules/Herakles*: den gr. halvgud H. er blevet opfattet som urbillede på mandskraften. If. visse tolkninger blev han ophøjet til gud efter at have løst tolv opgaver, der krævede overmenneskelig kraft. – *som Michelangelo i det Sixtinske*: M.'s storslåede udsmykning af Det sixtinske Kapel i Vatikanet udført hovedsagelig 1508-1512 og var også fysisk et hårdt, krævendt arbejde. – *die Nixe*: ty. badenympfen, havfruen.
- 275 *Fossilie*: forstening. – *Bryderen Lenau*: ej identificeret L. er også pseudonymet for den østr. forfatter Nikolaus Niemsch v. Strehlenau (1802-1850). Hans lyrik var stemningsbevæget og tungsindig, tit m. et præg af *Weltschmerz*, der havde træk til fælles med de senere fr. dekadenters *langueur*.
- 276 *en kristen Ven*: Johs. Jørgensen (se n.s. 76), som besøgte SC i Rapallo i dagene o. 1.7.1894. Se *FL* I 230 f. o. ast.
- 278 *indtil Solen sig bjærged*: *Odysseen* IX, 556-557.
- 279 *Rafael*, Raffaello Santi da Urbino (1483-1520): ital. maler. I Rom findes talrige værker af R., i Vatikanet således f.eks. *Marias kroning* (ca. 1500) og *Den sixtinske Madonna* (1512), begge m. fremstillinger af *Engle og Serafer*. – *Giulio Romano*, Giulio di Pietro de Gianuzzi (1499-1546): ital. maler, elev af Rafael. Flere af hans værker ses i Vatikanet, bl.a. en fremstilling af *Marias kroning* (1525) efter tegning af Rafael. – *Ozon*: koncentreret iltform. – *Portofino*: havneby 5 km fra St. Margherita di Ligure. – *Ky-klop(er)*: i gr. mytologi en enøjet kæmpe. – *den syge Kejser Friedrich* (...): formentlig den kræftsyrge Friedrich III (1831-1888), konge af Preussen og ty. kejser. Han havde tilknytning til Italien og tilbragte sine sidste år i San Remo v. Genuabugten. Se evt. *FL* I 256.
- 280 *et toscansk Kloster*: klosteret i den umbriske bjergby La Rocca. Her opholdt JJ sig aug.-okt. 1894 sm.m. venen Mogens Ballin, der var konverteret 1893 (se *Tidsbilledet*). – *«blinde se»* (...) *«de døde staar op»*: Matth. 11, 5.
- 282 *Troja*: oldtidsby i det nordv. Lilleasien; i de homerske digte kaldt Ilion. Eposet *Iliaden* handler om grækernes erobring af T. ca. 1200 f.Kr.; tillægges Homer (8. årh. f.Kr.). – *Sat sapienti*: lat. «Nok for den kloge», egl. *Dictum sapienti sat est*: «Et ord til den forstandige er nok» fra den rom. komediedigter Plautus' (ca. 254-184 f.Kr.) *Persa* 7, 19.
- 283 *Schlemihl*: i den ty. forfatter Adalbert v. Chamisso's (1781-1838) novelle *Peter Schlemihls wundersame Geschichte* (1814, da. 1841) sælger P.S. sin skygge til djævelen. – *Kandahar*: by i Afghanistan. – *Billedhuggeren Rousseaud* (...) *den lille Rousseaud*: navnet R. optræder i notesbog 31. – *Crébasat*: En tegning forestillende C. findes i notesbog 34.

- 284** Carnot, Marie-François Sade (1837-1894): fr. præsident fra 1887. Moderat republikaner, alm. vellidt og respekteret i og udenfor Frankrig. C. blev myrdet i Lyon af en ital. anarkist, Caserio, 24.6.1894. – *bakkantisk*: løssluppen.
- 286** *den hjemkomne Søn*: jf. lignelsen om *Den fortabte Søn*, Luk. 15.

